

ВПЛИВ РІЗНИХ ЧИННИКІВ НА ЯКІСТЬ СПЕРМИ КНУРІВ-ПЛІДНИКІВ

Б. С. Шаферівський

Полтавська державна аграрна академія

Постановка проблеми. Науково-технічний прогрес у взаємозв'язку з виробництвом забезпечив інтенсифікацію галузі свинарства. Підвищення ефективності ведення галузі обумовлено інтенсивним використанням генетичного потенціалу тварин, маркер-асоційованої селекції, прогресивних умов утримання та годівлі, зниженням витрат на виробництво продукції тощо. Наразі провідні промислові підприємства по виробництву продукції свинарства за рік від однієї свиноматки одержують не менше 30 поросят, витрати корму на виробництво одного кілограма свинини – не більше 2,5 кормових одиниці, вихід м'яса в туші 62 – 64%.

Проте якого б розвитку не зазнала галузь, актуальним залишається питання ефективності використання генетичного потенціалу кнурів-плідників й одержання від них продукції високої якості. Відомо, що на якість спермопродукції кнурів впливає рівень годівлі, утримання, інтенсивність їх використання, генотип, успадковуваність ознак, сезонність тощо. Неузгодженість даних генетичних та паратипових чинників може нанести галузі свинарства досить суттєвих збитків.

Відтворювальна здатність кнурів-плідників відноситься до основних чинників якісного удосконалення стада та підвищення рентабельності галузі. Особливого значення дане питання набуває за використання кнурів-плідників зарубіжного походження в умовах сучасних промислових господарств як з огляду на пошук кращих поєднань при схрещуванні так і впливу сезону року на якість спермопродукції.

З урахуванням цього нами була проаналізована якість нативної сперми кнурів спеціалізованих порід німецької селекції, а саме: великої білої, дюррок, ландрас і п'єтрен, які утримуються в умовах Прилуцького племпідприємства Чернігівської області. В дослідженнях враховували вплив породи й сезонності на такі показники сперми: об'єм еякуляту, концентрація і активність сперматозоїдів.

Методика досліджень. В дослідженнях оцінювали якість сперми 12 кнурів (по 3 голови кожної породи). Сперму в кнурів отримували на штучну вагіну двічі на тиждень в одноразові спермоприймачі. Концентрацію нативної сперми визначали за допомогою фотокалориметра фірми «MINI TUB», рухливість - під мікроскопом при збільшенні в 300 разів. Загальну кількість сперми визначали як добуток об'єму еякуляту та концентрацію сперматозоїдів. Плідники утримувалися протягом року в однакових умовах за використання моціону. Годівля тварин згідно програми компанії «Цехове». Одержані дані опрацьовані методами варіаційної статистики.

Результати досліджень. Аналіз дослідження об'єму еякуляту дав змогу стверджувати про суттєвий вплив породи та сезону року на даний показник. При цьому кнури породи п'єтрен з поміж інших досліджуваних плідників, мали найменший об'єм еякуляту незалежно від пори року. Від кнурів великої білої породи найбільший об'єм еякуляту одержали влітку – 307,8 мл, а найменший взимку – 243,7 мл. У кнурів породи дюроч даний показник на протязі року варіював у межах 204,5 – 237,4 мл за найвищого значення влітку. Кнури породи ландрас весною і влітку мали найвищий об'єм еякуляту 327,5 – 343,0 мл за поступового зниження його до зими. Якщо врахувати, що в умовах промислового господарства за потокової технології потрібно щоденно осіменяти відповідну кількість маток, об'єм еякуляту кнурів в сумі із концентрацією сперми можуть бути основними складовими ефективного свинарства.

Зберігається тенденція щодо зміни якості сперми кнурів зарубіжних генотипів під впливом сезону року і породи й при оцінці одного з основних показників сперми - концентрації сперматозоїдів. Так, взимку, влітку і восени найвищою концентрацією сперматозоїдів в еякуляті характеризувалися кнури породи дюроч, відповідно, 510,3; 469,0 і 483,7 млн/мл, весною п'єтрен – 521,1 млн/мл. Серед досліджуваних порід на протязі року найменшу концентрацію сперматозоїдів в еякуляті (408,8 – 344,8 млн/мл) мали кнури породи ландрас. При цьому у кнурів даного генотипу найменша концентрація сперматозоїдів в еякуляті відмічена влітку – 344,8 млн/мл. Стабільною протягом року за цим показником була сперма кнурів великої білої породи, що вказує на можливість одержання однакової кількості спермодоз незалежно від пори року.

Оцінювання активності сперми кнурів різних порід свідчить про несуттєву різницю даного показнику за сезонами року. При оцінці активності сперматозоїдів за десятибальною шкалою, досліджувана сперма варіювала в межах 7,6 – 8,8 балів. Піддослідні кнури спеціалізованих порід німецької селекції мали незначну варіабельність рухливості спермійв протягом року, тобто на даний показник сезон року практично не впливав. Одночасно можна стверджувати про вплив породи на активність сперматозоїдів, підтвердженням чого були різні значення даного показнику в розрізі порід. Так взимку, кнури великої білої породи мали найвищу рухливість спермійв – 8,7 балів, а породи ландрас лише 7,6 балів. Весною і влітку краща активність спермійв відмічена у кнурів породи дюроч (8,8 і 8,4 бали), а гірша – породи ландрас (7,6 і 7,8 балів), восени найбільш активною була сперма кнурів породи п'єтрен за збереження гіршого варіанту в породі ландрас.

Висновок. Кнури спеціалізованих порід німецької селекції характеризувалися значною варіабельністю спермопродукції протягом року, особливо об'єму еякуляту та концентрацією сперматозоїдів, що впливало на кількість і якість одержаної від них продукції. Ймовірно для підвищення запліднюючої здатності кнурів даних генотипів найкраще використовувати змішану сперму або чітко враховувати особливості кожного кнура щодо якості і кількості сперми за сезонами року.

